HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ושחרור. ישראל שנעבד עבדו לנ"ח ושחררו הלוה יצא לחירות והמלוה גובה מלוה[ה] ממקום אחר: **בכסובתה.** שהיא אלף זוז דהא מאי דאשכחו בראשותי' אשכחו: **אכל למיתן דמי ומישקל נא.** אלא שלו הן עולמי' קמ"ל: **מתני' והניחה מעוברת.** אע"פ שיש לה בנים היומנו והיא אוכלת בתרומה לא יאכלו עבדי אלן ברזל בתרומה לפי שהן של יורשים ויש לעובר בהן חלק ואין לעובר כח להאכילן בתרומה אי משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא אי משום דקסבר ילוד מאכיל שאין ילוד אין מאכיל שנאמר (ויקרא כב) וילד ביתו הם יאכלו בלחמו קרי ביה יאכילו: **שהעובר פוסל.** אם בת כהן נישאת לישראל והניחה מעוברת ואין לה בן אחר פוסלה מלשוב לבית אביה כנעוריה: **ואינו מאכיל.** אם בת ישראל לכהן ומת והניחה מעוברת אין בעובר כח להאכילה וה"ה לעבדים: **אף בת כהן לכהן.** כיון דאמרת שאין ילוד אינו מאכיל איאך העבדים אוכלין בתרומה מפני חלקו של עובר שהרי עבדיו הן ואין אוכלים אלא בשבילו והוא אין בו כח להאכיל: **גמ' במעי זרה.** בת כהן מעוברת מכהן. אי אמרת משום זרות ליכא ואי משום שאין ילוד איכא: **ווו לא שמעתי.** לאיסור אלא להיתירא: **יש לו בנים.** אחרים לבד מעובר זה: **אוכלים.** העבדים בשביל בנים דעובר ליה זכייה: **בשביל משפחה.** שאין אחד מישראל שאין לו יורשין וכל זמן שלא נולד העובר זוכה הקרוב לירושת כהן ואוכלים בגינו: **זו דברי רבי יוסי ולא סבירא ליה.** לשמואל דעובר אית ליה זכייה: **בגדתאה.** בעל אגדה. ל"א שם מקום שהוא בבבל שמו בגדד[ו]: **בי עשרה.** לפרסם את הדבר: **הניח בנים.** הכהן והניחה מעוברת: **אלו ואלו.** עבדי מלוג ועבדי אלן ברזל אוכלין דעבדי מלוג אוכלין בשבילה שהיא אוכלת בשביל בניה ועבדי אלן ברזל אוכלין בשביל בניה: **הניחה מעוברת.** ולא הניח לה בנים: **אלו ואלו אין אוכלין.** שהעובר אינו מאכיל לא את אמו ולא את העבדים: **הניח בנים והניחה מעוברת עבדי מלוג אוכלים.** שהם שלה ואין לעובר חלק בהן והיא אוכלת בשביל בניה: **עבדי אלן ברזל לא יאכלו מפני חלקו של עובר.** שיש לו חלק בהן דאית ליה זכייה ולא ידעינן הי מתרמי לחלקו לפיכך עבדים אסורים לאכול: **שהעובר פוסל.** בת כהן המעוברת מישראל: **ואינו מאכיל.** בת ישראל המעוברת מכהן ולא את עבדיו: **הבא מאכלם.** לקמן[ז] מפרש לה: **כולן זכרים** ל"ג כולן אלא ה"ג **זכרים יאכלו כולן נקבות לא יאכלו.** אם יש זכר בבנים אוכלים העבדים בשבילו ולא חיישינן לחלקו של עובר דשמא נקבה היא ואין לה חלק במקום בן ואת"ל זכר הוא שמא תפיל שכל היולדות מחלה[ח] זכריס ומחלה נקבות ויש שמפילות סמוך מיעוטא דמפילות למחלה דנקיבות הוו להו זכריס מיעוטא דמחלה דזכרים ומיעוטא ולמיעוטא לא חיישינן. כולן נקבות לא יאכלו שמא יהא עובר זכר כו': **סיפוק ליה.** דא"ג הוא נקבה פסלה דכיון שכל אותן שלפנינו נקבות יש לעובר חלק בהן אפילו היא נקבה: אין

ושחרור מפקיעין מידי שעבוד א"ר יהודה [א]הכניסה לו שני כלים באלף זוז ושבחו ועמדו על שני אלפים אחד נוטלתו בכתובתה ואחד נותנת דמים ונוטלתו מפני שבח בית אביה מאי קא משמע לן שבח בית אביה דידה הוי הא אמרה רב יהודה חדא זימנא מהו דתימא ה"מ היכא דמטיא למשקל בכתובתה אבל מיתן דמי ומישקל לא קמ"ל: **מתני'** [ב]בת ישראל שניסת לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר [ג]שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי אמרו לו מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן אף בת כהן לכהן ומת והניחה מעוברת לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקו של עובר: **גמ'** איבעיא להו טעמא דרבי יוסי משום דקסבר עובר במעי זרה זר הוא או דלמא ילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל למאי נפקא מינה לעובר במעי כהנת מאי אמר רבה היינו טעמא דרבי יוסי דקסבר עובר במעי זרה זר הוא רב יוסף אמר [ג]ילוד מאכיל שאין ילוד אינו מאכיל מיתיבי אמרו לו לר' יוסי מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן בת כהן לכהן מהו אמר להם זו שמעתי וזו לא שמעתי אי אמרת בשלמא עובר במעי זרה זר הוא היינו דקא"ל זו שמעתי וזו לא שמעתי אלא אי אמרת ילוד מאכיל שאין ילוד אין מאכיל מאי זו שמעתי וזו לא שמעתי איהי היא קשיא אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יוסי אבל חכמים אומרים יש לו בנים אוכלים משום בנים אין לו בנים אוכלים משום אחים אין לו אחים אוכלים משום משפחה כולה זו ולא ס"ל הא א"ל שמואל לרב חנא בגדתאה [ד]פוק אייתי לי בי עשרה דאימא לך באנפייהו המזכה לעובר קנה אלא [ה]זו וס"ל מאי קמ"ל דפליגי רבנן עליה דרבי יוסי ומי פליגי [ו] מתיב רבי זכאי זו עדות העיד ר' יוסי מפי שמעיה ואבטליון והודו לו אמר רב אשי מי קתני וקבלו והודו לו קתני דמסתבר טעמיה ת"ר[ז] [ח]הניח בנים אלו ואלו אוכלים הניחה מעוברת אלו ואלו אין אוכלים הניח בנים והניחה מעוברת עבדי מלוג אוכלים כדרך שהיא אוכלת עבדי צאן ברזל לא יאכלו מפני חלקו של עובר שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו הבת מאכלת הבן אינו מאכיל [ט]ר"ש בן יוחי אומר זכרים יאכלו כולן נקבות לא יאכלו שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום מאי אריא שמא ימצא עובר זכר תיפוק ליה דנקבה נמי פסלה חדא ועוד קאמר חדא דנקבה נמי פסלה ועוד שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום זכרים יאכלו והאיכא עובר קסבר אין

פוסל ואין מאכיל. נראה לפרש שהעובר פוסל בעבדי אביו ואין מאכיל את אמו דתרוייהו אעבדים ליכא למימר פוסל בעבדי אביו ואין מאכיל בעבדי אביו דכיון דאשמועינן דפוסל היכי משכחת שיאכיל ובקונטרס פירש כולה מילתא אאמו ואע"ג דלעבדים קאי ה"ק שהעובר פוסל ואין מאכיל את אמו וה"ה לעבדיו דפוסל: **למאי נפקא מינה לעובר במעי כהנת.** אע"ג דע"כ דרשין ההיא דרשא דילוד מאכיל דמהאי טעמא אמרינן לקמן דבת ישראל לכהן והניחה מעוברת דלא מאכיל דהתם לא שייך טעמא דעובר במעי זרה זר הוא דאפילו זר מאכיל את אמו ואפילו ממזר כדאמרינן לקמן (ד' סט:) מ"מ מיבעיא ליה לענין עבדים דאיכא למימר דוקא לענין אמו דכתב בה קרא וילד ביתו הם יאכלו דמייתי דרשינן שמאכיל את אמו דרשינן ילוד מאכיל אבל עבדים שאוכלים מטעם קנין כספו לא קאמר קרא ילוד מאכיל שאינו ילוד לא:

היינו דקאמר זו שמעתי כו'. ורבנן שהיו אומרים לו כן הוו סברי דטעמא משום דילוד מאכיל: **אוכלין** בשביל כל המשפחה כולה. ה"מ למימר דטעמא דרבנן משום דלא סבירא להו טעמא דרבי יוסי דקסבר עובר במעי זרה זר הוא רב יוסף אמר [ג]ילוד מאכיל שאין ילוד אינו מאכיל מיתיבי אמרו לו לר' יוסי מאחר שהעדת לנו על בת ישראל לכהן בת כהן לכהן מהו אמר להם זו שמעתי וזו לא שמעתי אי אמרת בשלמא עובר במעי זרה זר הוא היינו דקא"ל זו שמעתי וזו לא שמעתי אלא אי אמרת ילוד מאכיל שאין ילוד אין מאכיל מאי זו שמעתי וזו לא שמעתי איהי היא קשיא אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי ר' יוסי אבל חכמים אומרים יש לו בנים אוכלים משום בנים אין לו בנים אוכלים משום אחים אין לו אחים אוכלים משום משפחה כולה זו ולא ס"ל הא א"ל שמואל לרב חנא בגדתאה [ג]פוק אייתי לי בי עשרה דאימא לך באנפייהו המזכה לעובר קנה אלא [ה]זו וס"ל מאי קמ"ל דפליגי רבנן עליה דרבי יוסי ומי פליגי [ו] מתיב רבי זכאי זו עדות העיד ר' יוסי מפי שמעיה ואבטליון והודו לו אמר רב אשי מי קתני וקבלו והודו לו קתני דמסתבר טעמיה ת"ר[ז] [ח]הניח בנים אלו ואלו אוכלים הניחה מעוברת אלו ואלו אין אוכלים הניח בנים והניחה מעוברת עבדי מלוג אוכלים כדרך שהיא אוכלת עבדי צאן ברזל לא יאכלו מפני חלקו של עובר שהעובר פוסל ואינו מאכיל דברי ר' יוסי רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אביו הבת מאכלת הבן אינו מאכיל [ט]ר"ש בן יוחי אומר זכרים יאכלו כולן נקבות לא יאכלו שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום מאי אריא שמא ימצא עובר זכר תיפוק ליה דנקבה נמי פסלה חדא ועוד קאמר חדא דנקבה נמי פסלה ועוד שמא ימצא עובר זכר ואין לבנות במקום הבן כלום זכרים יאכלו והאיכא עובר קסבר אין

לומר כן מדקאמר שמואל לעיל בחילא דרבנן אין לו אחין אוכלין בשביל כל המשפחה מ"מ טעמייהו משום דאין המזכה לעובר קונה דאין לומר משום דאין מוששין למיעוטו הכא לא מיעוטו איכא דבין יהיה הולד זכר או נקבה יהיה לולד חלק בעבדים שלא נקבה מיהא קודם לאחיו ולמשפחה: בולם זכריס יאכלו. הקונטרס לא גרים כולם זכרים דאפי' אי ליכא אלא חד זכר יאכלו בגללו ולא חיישינן למיעוטו שמא ימצא עובר זכר. אבל בנקבות לא יאכלו ל"ל כולם נקבות דאי איכא חד זכר אכלי ולזחקן הוא למחזק גרסת הספרים. ונראה לה"ר נתנאל ליישב גרסת הספרים כולם זכריס יאכלו פי' כולם בין עבדי מלוג בין עבדי אלן ברזל יאכלו כיון דאיכא זכר אבל נקבות לא יאכלו כולם. פי' עבדי אלן ברזל אלא עבדי מלוג בלבד לפי שמחבת הסם בנים ולא מכח הבנות:

מסורת הש"ס

ה) ב"ב קמא: נדה מד., ב) ב"ב קמב: כתובות ז: [זבחים לב.], ג) [ב"ב קה.], ד) [מוספתא פ"ט], ה) ל"ל מלוה שלו. יעב"ץ, ו) [אמנם בסוכה נג: משמע כפי' הרשאן ע' מערלי לשון ערך דיגלת סוף הערה לא], ז) [נ"ב], ח) [לקמן קיט.], ט) [ב"ב דף קמב.],

תוס' חד מקמאי

אני נוטלת אשתכח דדילה נינהו ומצי למימר נחת רוח עשיתי לבעלי אלא אפילו הבעל עצמו במקום אשה קאי ומוציא מיד הלקוחות מכח האשה. ומכרו שניהם לפרנסה רבותא נקט אפילו לפרנסה ששניהם צריכין לו אפ"ה הבעל מוציא מיד הלקוחות ולא מבעי' מה שהכניסה לו מטלטלין שהאשה מוציאה מיד הלקוחות אפי' בחיי בעלה וכן הבעל מכוחה אלא אפי' הכניסה לו קרקעות וקבלם עליו הבעל נמי שיכולה לומר בשעת גביית כתובה קרקעותי אני נוטלת אשתכח דדילה נינהו ואם מכרם הבעל האשה מוציאה מיד הלקוחות אפי' בחיי בעלה וכן אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה מה שלקח מן האשה הוא בטל מיד שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי כיון שנטל הבעל עליו. (אבל נכסי מלוג שהגוף שלה אמרי' בפ' ח"ה שאינה יכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי). ואפי' בחיי הבעל מוציאה מיד הלקוחות ולכך נהגו בנרבונה לכתוב בכתובה הוא נתן לה קרקע פלוני והיא הביאה לו בנדוניתה כדי שתוכל לטרוף מן הלקוחות בחיי הבעל אם מכרן. וכן אם לקח מן האיש וחזר ולקח מן האשה כיון שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי נמי[ט] שלקח מן האשה היא ותוציא מהלקוחות אפלו בחיי בעלה ולפיכך אמר רשב"ג שהבעל מוציא מיד הלקוחות מכח האשה. ופ' השולח פי' בדין נכסי האיש והאשה ודין אפותיקי סתם ודין אפותיקי מפורש. ומיהו מילתא פשיטא היא דנכסי הבעל אינה מוציאה מיד הלקוחות אם מכרם הבעל עד שעת גביית כתובה והיינו דאמר פ' האשה שנפלו לה. אבעי לזבוני מי לא מזבין. ורש"י פי' ל"מ אם מת הוא או גרשה שהאשה מוציאה מיד הלקוחות אם מכר הוא בלא דעתה אלא אפי' מתה היא הוא מוציא מיד הלקוחות דשעת מכירה לאו מכירה ודאית היא שמא ימות הוא ונמצאת מכירה שלא כדין והראב"ד פי' מכרו שניהם לפרנסה כגון שמכר האחד בפני חברו וקא' רשב"ג שאם מכרה האשה בפני בעלה הבעל מוציא מיד הלקוחות. זהו לשונו מה שפסק הרב אלפס דרבנן דאמרי עובר לית ליה זכייה מסתברא כוותייהו דרבא קאי כרבנן בפ' מי שמת ואביי פליג עליה וכו' וקי"ל אביי ורבא הלכה כרבא וכבר כתבתי דבר זה בפרק מי שמת. מצאתי כתוב בחדושי שהדשתי לפני אבא מארי ז"ל שמעשה היה בלוניל לפני הראב"ד ז"ל ולפני זקני הרב ר' משולם ולפני הרב ר' שמואל ב"ר משה ע"ה באחד שנתן מתנה לבנו קודם ארבעים יום ליציתו והיה המחלוקת ביניהם יש מהם שאמרו שהמתנה מתנה הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל העובר ויש מהם שאמרו שאין המתנה מתנה דכיון דארבעים יום קודם ליציתו מיא בעלמא הוא וכמו דלא עיברה כלל דמיא וגמר הדין ע"פ רובם שהמתנה מתנה ולאבא מארי ז"ל היה מסתברא כדברי היחיד שאין המתנה מתנה:

ו) נראה דל"ל נמי שלה שלקח מן האשה בטל הוא ומוציא מן הלקוחות.

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פכ"ג מהל' אישות הלכה כו טוש"ע אה"ע סי' פח סעיף ג:
יז ב ג מיי' פ"ח מהל' תרומות הל' ד טור יו"ד סי' שלא:
יח ד ה מיי' שם טור שם:

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' ומי פליגי והאמר ר' זכאי זו עדות:

מוסף רש"י

שהעובר פוסל ואינו מאכיל. כלומר שהעובר שנתעברה ישראלית מכהן בעלה שמת פוסל את העבד מלאכול בתרומה מפני חלקו, דעובר במעי זרה זר הוא ולא קרינא ביה וילד ביתו הם יאכלו בלחמו, דאינו ילדו של כהן לקרות כהן עד שיצא לאויר העולם, ואינו מאכיל את אמו ישראלית שעיברתו מכהן, דקי"ל שאוכלת בתרומה בשביל בנה כהן כאילו בעלה כהן מי כדכתיב וילד ביתו הם יאכלו בלחמו, אבל עובר לא, דס"ל ר' יוסי עובר במעי זרה זר הוא (רשב"ם ב"ב קמא:). **בגדתה.** עיר שבבבל ושמה בגדת, בפסק סדרו של רב סריגא גאון היא מזכה. (כתובות ז:). **המזכה.** מתנה על ידי אחר, לעובר. שבמעי אמו, קנה (שם).

תוספות ישנים

רב יוסף אמר ילוד מאכיל שאינו ילוד אינו מאכיל אבל לא ס"ל שיהא הטעם משום דעובר במעי זרה זר הוא דא"כ מאי קא מיבעיא להו לרבנן מאחר שהעדת מה ענין זה לזה בת ישראל שנשאת לכהן עובר במעי זרה [הוא] ולא אבל אבל במעי כהנת לא פסיל. [ולכה אמר לך אין טעמא דר' יוסי משום דילוד מאכיל א"כ מה בעו מייתי רבנן בכהן במעי כהנת הלא הא'ל דילוד מאכיל אלא טעמא דרבנן משום דעובר אינו מאכיל ל"ל שאני הכא שהמתנה הוא בעולם ולא נהיא דהא אמרינן בגיטין (יג.) דלדבר שלא בא לעולם לא קנה אף דבר שיצא בעולם. וי"ל דעובר חשוב כדבר שהוא בעולם ומיירי הכא בעובר עוברה. וא"ת ומאי הלי דקאמר זו ולא ס"ל וכו' והאמר ליה שמואל וכו' המזכה לעובר קנה ואת אמרת דהלכה כחכמים דאין לעובר זכיה דלמא דגם רבנן [ס"ל] דמזכה לעובר קנה דאית ליה זכיה לעובר ובחוששין למיעוט קמיפלגי דהרבה תנאי פליגי בהא ופסק דר' יוסי סבר חוששין למיעוט שמא יהיה (לה) זכר קיים ורבנן לא חיישי דסמוך מיעוטא דמפילות למחלה זכריס ומחלה נקבות והו"ל דא"א מיעוטא וא"ל דא"א